

ESIMENE

ARMASTUS

Draamateater

Andra Teede

ESIMENE ARMASTUS

2020

kahes vaatuses

lavastaja

Mari-Liis Lill

kunstnik

Nele Sooväli

helilooja

Veiko Tubin

valguskunstnik

Priidu Adlas

koreograaf

Ingmar Jõela

etenduse juht

Kadri Tammiste

Esietendus 1. augustil 2020

Viinistu seenekasvatuse siseõues

MÄNGIVAD

CHRISTOPHER RAJAVEER –
Elf, Sebastian, Karl

KARMO NIGULA –
Prints, Benni, Steven,
Klassivend, August, Simo

TEELE PÄRN – Printsess, Marie,
Christelle, Helen, Elis

MARIAN HEINAT – Sõbranna,
Agnes, Sandra, Herta, Elvi

KAIE MIHKELSON – Naine, Hilde,
DJ, Tädi, Elvi ema, Karli ema, Nõid

MARTIN VEINMANN – Mees,
Hipi/Gunnar, Õpetaja, Onu, Ametnik

Episoodilistes rollides
JANNO JAANUS, EERIK NÕLVAKU,
MARTIN SAKUR

Minu esimene lavastus dokumentaalteatri teel rääkis depressioonist, aga oleks vabalt võinud rääkida ka esimesest armastusest, sest see teema oli samuti mõtteiduna laual. Lihtsalt olid ajad, mil depressioon tundus teemana põletavam. Ja siis venelased. Ja äärmuslikud maailmavaated. Aga nüüd olen jõudnud ringiga armastuse juurde tagasi. Eks me ikka jõua pikema või lühema ringiga armastuse juurde tagasi.

Nagu ütles üks trupis osalev näitlejanna – esimene armastus on selline teema, et väga kummaline on öelda, kas see mind huvitab või mitte, sest ta lihtsalt on. Meil kõigil. Õnnelik või õnnetu, ammu möödunud või alles kestev, igavesti südantsoojendav või alatiseks hinge armid jätnud. Kes ta üldse on, sinu esimene armastus? Kas võib olla, et sinu esimene armastus on sinu viimane armastus? Või et sinu viimane armastus on sinu esimese armastus?

Öeldakse, et armastatakse ainult ühe korra – esimese. Või et esimene kord armastab naine oma armastatut, järgmisel korral juba oma armastust. Ja nii edasi. Tsitaate on lõputult. Kui palju mõjub see, kuidas me armastusest räägime, seda, kuidas me armastame?

Mind huvitas selle teema juures eelkõige see, kuidas armastus on ajas muutunud. Kui on. Seetõttu tegime intervjuusid nende inimestega, kes on sündinud koos esimese Eesti vabariigiga ja on tänaseks ligi 100-aastased. Ja nendega, kes on sündinud juba taasiseseisvunud Eesti vabariigi ajal ning on täna oma kahekümnendates eluaastates või mõned hoopis napilt täiskasvanuks saanud. Me küsisime, milline oli nende esimene armastus. Kuidas see lõhnas, kuidas see maitses, millest see üldse koosnes? Kuidas neil õnnestus seda hoida? Või ei õnnestunudki? Kui palju see on üldse õnne küsimus? Kas me oskame tänapäeval kehvemini armastust hoida, kui me oskame varem? Ja kui nii, siis mis meiega vahepeal juhtus?

Kõik, mida te laval näete, juhtus päriselt. (Mõnes kohas on kompaktsuse huvides paar tegelast kokku kirjutatud, aga mitte nendes kohtades, kus te arvate.) Lihtsalt nendel inimestel olid teised nimed, nad elasid teises linnas ja rääkisid võib-olla pisut teistsuguste sõnadega. Aga see tunne oli päris. Või vähemalt tundus nii.

Mari-Liis Lill

Kui ma teen dokumentaallavastuste jaoks intervjusid, hämmastab mind alati, milliseid harukordseid seiklusi on täiesti harilikel inimestel. Need inimesed, nii väga vanad kui ka väga noored, keda selle lavastuse jaoks intervjuerisime, elavad kõik tavalistes väikestes korterites tavalistel tänavatel. Neil on seljas tavalised riided ja kui nad bussis su kõrvale istuksid, sa ei saaks arugi.

Aga kui neilt küsida, mis siis juhtus, mis su elus siis juhtus, siis tuleb neilt lugu – pahh! – nagu pauk selgest taevast. Kuidas sa aru said, et just tema? Kuidas sa aru said, et see on armastus? Kuidas te suudlesite, kuidas ta sind puudutas? Kuidas see oli, kui sa kartsid, et su laps sureb ära või su mees viiakse Siberisse või sulle kukub Draamateatri ees trammipõrandal kõssitades pomm pähe?

Kuidas see oli, kui ta ikka teise naise juurde läks, kui ta sind ei tahtnud, kui sa nutsid ja su maailm ära lõppes? Ja kuidas siis jälle kõik uuesti algas? Kuidas te tantsisite ja naersite, aastad möödusid, aga tema silmad, need olid ikka. Kõik võib meelest minna, aga tema silmi sa ju ei unusta, eks?

Ma võiks kõik need lood ise ka välja mõelda, see oleks imelihtne, aga palju ilusam, teravam, vulusam on, et need olid päriselt. Ma päriselt istusin selle naise tumba peal tema pisikeses Lasnamäe toakeses ja ta päriselt rääkis oma kallimast, kellega nad maal tantsupeol tuttavaks said. Siis polnud Lasnamäed veel olemaski, aga armastus juba oli.

Huvitav, et me oma lähedastelt, oma emadelt ja tütardelt naljalt neid asju ei küsi. Hästi nagu ei teagi, kuidas üks või teine suhe algas, inimesed lihtsalt on koos ja kogu moos. Endagi kohta ei oska vahel näppu peale panna, et kust see armastus nüüd tuli. Vaatame siis vähemalt võõraste elusid ja seeläbi ikka alati ennast ka – armastus on ju mõnes mõttes alati sama, lihtne ja loomulik. Inimesed on need, kes oma elud keeruliseks elavad.

Andra Teede

Mis teile tuleb meelde,
kui te mõtlete oma
esimese armastuse
peale?

*Sellest on juba 100
aastat möödunud.*

*Mida ma sellest
mäletan?*

(Hildegard, s 1918)

Füüsilised tunded, tahad kogu aeg tema hinnangut kõikidele asjadele, isegi kui oled eemal. Sa vaatad midagi ja mõtled, mida tema sellest mõtleks või arvaks. Sellega kaasneb hirm, kas tema kiidaks selle heaks ja kas see oleks tema jaoks äge. Kui see minu jaoks on äge, aga tema jaoks ei ole, siis see ei saa enam minu jaoks ka olla äge. (Lee, s 1991)

Mu keemiaõpetaja koolis seletas, et inimene füüsiliselt ei suuda üle pooleteise aasta olla armunud, need kemikaalid ajaksid su hulluks, kui neid nii palju ja nii kaua oleks. Aga ma usun, et armastus, et suhe on otsus. Sa ärkad iga hommik üles ja otsustad, et ma armastan seda inimest. (*Helena, s 1997*)

Tänapäeval võetakse seda elamist kergelt. Vaadatakse, kuspool seda *money-money* rohkem on ja kuidas kergelt karata saab ja autod ja vein ja muud lõbud. Elu on lihtsamaks läinud. (*Gunnar, s 1926*)

Mulle meeldis, kui abikaasa sai 60 ja me tähistasime tema sünnipäeva. Tulime koju ja ta ütles, et ta ikka nii väga armastab mind, ja oli hästi härdameelne. Ma olin siis juba hall ja ta ütles mulle, et mul on nii ilusad juuksed.

(Elvi, s 1930)

Tuleb keegi veel, kes võtab nüüd sinu elust osa. Sina ei ole ainukene, kes seda elu määrab. Sellega on võib-olla natuke keeruline hakkama saada. *(Agnes, s 2000)*

Ikka hakkas mõni tüdruk meeldima. Kui ta sulle meeldis, siis sa käisid temast ikka aukartusega mööda. Ega sa ei tohtinud ju teda puudutada. (*Heldur, s 1939*)

„Ega ta mulle kirjutanud ei ole? Miks ta praegu msn-is ei ole? Kus ta on? Mis ta teeb?“ (*Lee, s 1991*)

Armastus on vastastikune sügav tunne. Sa võid kõike armastada. Ma võin armastada muusikat, ma võin armastada mingit hobi. Päris armastus on kuskil siin sees. See on mõistetamatu. Ma vaatan sulle silma ja sealt õhkab midagi. (*Gunnar, s 1926*)

Iga suvalise inimesega, kellega sa oled aega veetnud, sa seda bondi ei leia. (*Steven, s 2001*)

Kas te mäletate, millal te mõnele noormehel esimest korda ütlesite, et te armastate teda? Ei seda ma küll ei mäleta. Kas ma üldse seda kunagi ütlesin? (Hildegard, s 1918)

*Mis asi on armastus?
Ma ei tea. Ma ikka veel
õpin. See on ilmselt
see, et sa oled valmis
ennast inimese nimel
muutma ja pingutama.
Samas suunama teda
olema parem inimene.
Mitte enda jaoks, vaid
üleüldse. Olema koos
nii tulevikus kui ka
olevikus. Samas –
kõige selle käigus
jätma teineteisele
ruumi. Ei ole see, et sa
surud teisele peale, et
te peategi koos
olema. Sa annad ini-*

mesele vabaduse.

*Samas te mõlemad
panustate sellesse suh-
tesse, ja ka endasse.*

*See kõik on nagu üks
tants. Kui te mõlemad
teate samme, siis see
tuleb ilusti välja. Kui üks
on käinud balletikoolis
ja teine ei ole elu sees
tantsinud, siis sellest ei
tule midagi välja.*

(Steven, s 2001)

Öeldakse ikka, et mees võtab naise. Minu meelest on see ikka vastupidi. Naised valivad. Sulle mängitakse see nii kätte. Mina olen selles küll veendunud. Kooselus on põhiline, et sa ei tohi teise üle valitseda. *(Karl, s 1929)*

Ükskõik, kas esimene armastus on vastastikune või mitte, ja kas sellele vastatakse. Ükskõik, kui segane see on. Kui sa lased sellel juhtuda ja lased tal minna, nii nagu ta läheb, siis sealt on nii palju õppida. *(Agnes, s 2000)*

Ma kuulasin hästi palju Valgret, ja siis ma ... Hästi palju andis laul „Ma loodan, et saan sellest üle“. Mulle tundus, et see räägib täpselt minust. *(Sebastian, s 2001)*

Aga armastus ei saa tekkida üleöö. Inimesed peavad üksteist mõistma. Neil peab olema ühiseid mõtteid. Siis tekib õige armastus. Muidu võib tekkida hetkeline armastus, aga see ei ole õige. *(Hildegard, s 1918)*

Mina ütlen armastuse kohta, et kui teda liiga palju tarbida, siis ta kulub ära. Mina saan sellest nii oma kõhna mõistusega aru. *(Karl, s 1929)*

Mul on meeles see, kuidas me hoidsime teineteisel käest kinni. Sellega oli öeldud kõik. Sõnade pildumist meil ei olnud.

Ma võin öelda, et selle 62 aasta jooksul ütles ta, et armastab mind, ühe käe sõrmede jagu kordi. See tunnetus oli absoluutne. Mingit küsimust ei olnud.

Kõik oli nii – silma ja käega. (Karl, s 1929)

Minu meelest see on nii suure tähendusega sõna, et ma armastan sind. Et me oleme lõõpinud küll aga nii, et käsi põlvel või põlv vastu maad, nii hästi me pole vist öelnud. Ega ei ole vist korralikult öelnud. Tema mulle ka pole. Terve elu on nii ära elatud. Ma olen niisama küll norinud, aga siis ta on öelnud ka, et see on sul lõõpimine, ega see tõsijutt ei ole. Nii see asi ongi. (*Marie, s 1922*)

Pead teisest inimesest hoolima ja teda armastama. Pead andestama ka ja oskama andeks paluda. Igal inimesel on oma kannatuse piir. Väga palju tuleb elus andeks anda ja alla neelata. *(Elvi, s 1930)*

Hea naine on see, kes ei virise. Ütleb kohe näkku ja ei käi saagimas. *(Gunnar, s 1926)*

Minu esimene armastus on ikka veel, sest ta viidi ära. Nad viisid ta ära. Aga kui armastus on lühike, siis ta jääb sulle hinge. *(Aliide, s 1918)*

Ikka kirjutati, et armastavad mind. Ilma armastuseta ei saa ju kirjal olla mingit mõju. Ikka, et ootan vastust jne. *(Hildegard, s 1918)*

*Ma olen mõelnud
selle tsitaadi peale.
Ma ei tea, kes seda
ütles, aga „miski ei
muutu kaugemaks kui
see, keda kunagi
armastasid“. Et mingis
mõttes ma olen natu-
kene nõus sellega.
Et me ei ole need, kes
me minu arust olime
näiteks enne seda
esimest kevadet või
siis selle kevade ajal.
(Sebastian, s 2001)*

Alati öeldakse ka, et kui see saab läbi, siis oluline teada, mis sa õppisid ... Ma ei õppinud sellega midagi. Mul on lihtsalt halb olla nüüd peale seda. Aga pärast mõtled küll, et ma tegelikult õppisin küll. Näiteks kasvõi seda, et selleks, kui sa tahad, et teine sind mõistaks, kõigepealt sa pead mõistma teist selle jaoks. See ongi nagu see, et sa sead teist endast kõrgemaks. (*Sebastian, s 2001*)

Nägelusi tuleb tahes tahtmata. Eks see „ei“ on ju nii kerge tulema. Kui sa järgmine hommiku näed, et sulle vaadatakse hea näoga vastu, siis on suur asi. Ei tasu meelde tuletada. Elu läheb edasi. (*Heldur, s 1939*)

Õhtul rääkisin oma sõbrannaga ja see hakkas küsima, et no kas sa oled siis armunud või ei. Kas sa mõtled kogu aeg tema peale? Jah. Kas sa tahad kogu aeg temaga koos olla? Kas sa tahad teda kogu aeg puudutada? Jah! Sõbranna arvas, et siis vist olen. (*Helena, s 1997*)

Kui sa mõtled, et kusagilt saad parema, siis mitte kusagilt sa ei saa. (*Heldur, s 1939*)

*Vanasti ma uskusin,
sest Vaiko laulis nii,
et sinu jaoks on kus-
kil keegi. Kui ma nä-
gin, kuidas mu sõbrad
läksid lahku, kes olid
justkui teineteise jaoks
loodud, siis ma sain
aru, et see on kuidagi
juhuslik. Alguses võib
tõesti selline tunne
olla, aga kui sa üldse
vaeva ei näe, siis on
loogiline, et te ei ole
lõpuks koos.*

(Lee, s 1991)

Täname:
Pöial on jala Alaska
Tõnu talu puukool
Jaan Manitski
Siiri Koidla

pealavameister Mikk Lagemaa
lavameistrid Janno Jaanus, Jan Kärema, Eerik Nõlvaku
valgusmeistrid Sten-Martin Saarest,
Andres Pajumäe, Andreas Altmäe
helimeister Norman Verte
helioperaatorid Norman Verte, Ann Einberg,
Tauno Makke või Sten Tigane
riietajad Kayre Pärnpuu, Jaanika Idvan,
Marie-Katharine Maksim, Kaja Edovald
grimeerijad, Kristel Kärner, Edith Eller,
Marii Lotta, Mare Bachman
elektrik Raivo Valdas

kunstnik-kujundaja Külliki Falkenberg
õmblejad Marvi Idol, Urve Lerman,
Inge Vagiström, Jana Volke
drapeerija Enna Jürine
rekvisiidiala juhataja Karin Tetsmann
butafoor Lea Ojam
tisler Toivo Sakk
tisler-dekoraator Juho Kokamägi
konstruktor Andrus Muuga
kostüümilao hoidja Kadri Varblane
lavastusjuht Andres Bergström
lavastusteenistuse juht Toivo Kaev
etendusteenistuse juht Johannes Tammsalu
kostüümiala juhataja Piret Tang
valgusala juhataja Raido Talvend
heli- ja videoala juhataja Tauno Makke
grimmiala juhataja Helga Aliis Saarlen
kavalehe koostajad Kairi Kruus, Ene Paaver
plakati foto autor, plakati ja
kavalehe kujundaja Kadri Hallik
Kavalehe fotod Kadri Hallik,
Veiko Tubin, Kairi Kruus, Heikki Leis

kunstiline juht Hendrik Toompere jr
teatrijuht Rein Oja

Toetajad

Koostööpartnerid

